

Met passie, engagement en strategie maken sociaal werkers het verschil

[Artikel](#)[Interview](#)

30 september 2021

Hoe is het anno 2021 gesteld met het maatschappelijk engagement en sociaal activisme van sociaal werkers? Waar begint en eindigt dat? Hoe wordt het gevoed? En is het maatschappelijk engagement voldoende zichtbaar voor andere partijen in de dagelijkse praktijk? Movisie spreekt hierover met oude rot in het vak Drees Kroes (79) uit Hengelo en zijn jongere collega Gijs Vitadamo (27) uit Enschede.

Hoewel een persoonlijke ontmoeting sterk de voorkeur heeft, treffen Drees en Gijs elkaar digitaal voor dit gesprek. Drees checkt in vanuit Hengelo, Gijs vanuit zijn vakantieadres in Zwitserland. De fysieke afstand blijkt geen obstakel voor een boeiend gesprek. Integendeel.

Wat is voor jullie persoonlijk bepalend geweest om sociaal werker te worden?

Gijs: 'Op m'n 15e of 16e moest ik een opleiding gaan kiezen, maar daar had ik helemaal geen zin in. Ik had niks met school. En toen ik op de open dag van het ROC een groep studenten tegenkwam die met ballen en spelletjes bezig was, dacht ik 'dat lijkt me wel leuk. Niet te moeilijk vooral'. Pas gaandeweg de opleiding kreeg ik in de gaten dat sociaal werk veel meer is dan spelletjes doen. Dat leuke activiteiten een middel zijn om mensen te helpen.'

Meer informatie? Neem contact op met:

[Mariël van Pelt](#)

 Mail Mariël
(mailto:m.vanpelt@n

 06 - 5544 0638

Drees: 'Ik heb altijd belangstelling gehad voor maatschappelijke vraagstukken, dat engagement zit in me. Als kind ging ik altijd langs bij mijn tante die geabonneerd was op een krant. Bij haar las ik de krant van a tot z. En van jongs af aan organiseerde ik allerlei dingen, want ik had al snel in de gaten dat je dingen kunt veranderen door initiatief te nemen. Dat zit in me.'

Symposium 'Sociaal activistisch werk in de wijk'

Stichting Sociale Ontwikkeling (SSO) organiseert op donderdag 7 oktober in de ROC-locatie Hengelo een symposium met als thema 'Sociaal activistisch werk in de wijk'. Het symposium moet duidelijkheid geven over de rol en inbreng van het sociaal werk in de wijk, maar ook over de kwalificaties en persoonlijke eigenschappen waarover de sociaal werker dient te beschikken en hoe (bij)scholing hierop kan inspelen. Sprekers zijn onder andere Mariël van Pelt (onderzoeker Movisie), Cevdet Örnek (directeur Wijkkracht), Judith Metz (lector Social Work Saxion) en Willem Jan Bruins (directeur Beroepsorganisatie Professionals in Sociaal Werk).

Je kunt je hier aanmelden voor het symposium (<mailto:7-okt-21@sso-twente.nl>)

De Agenda van het sociaal
werk 2021

Op donderdag 11 november vindt de derde editie van De Agenda van het sociaal werk plaats. Het thema van dit jaar? Drijfveren en daadkracht. We bieden een sprankelend online programma waarin we stil staan bij de 'drive' van sociaal werkers en hoe je deze drijfveren omzet in daadkracht.

Je kunt je hier aanmelden voor de
Agenda van het sociaal werk
(/agendavanhetsociaalwerk)

En wat is jullie belangrijkste drive is om (nog steeds) dit werk te doen?

Gijs: 'Alles wat de maatschappij doet bewegen vind ik heel interessant. Uiteindelijk hoop ik daar iets positiefs aan bij te kunnen dragen. Ik zie veel mensen *struggelen* die niet op een positieve manier deel uitmaken van de maatschappij. Dat heb ik zelf ook gehad - een fase waarin ik mezelf slachtoffer voelde en de maatschappij als vijand zag. Gelukkig heb ik dat voor mezelf kunnen ombuigen. Als ik anderen kan helpen om anders, positiever, naar hun situatie en omgeving te kijken, dan reik ik ze graag de hand. Daar geniet ik van. Dat is wel een van mijn drijfveren om sociaal werk te doen.'

Drees: 'Ik ben ervan overtuigd dat je dingen in gang kunt zetten, mensen in beweging kunt krijgen door actie te ondernemen. Daarin ben ik niet anders dan veertig jaar geleden. En dat doe ik op dit moment nog steeds, zij het in mindere mate, want ik word ook en dagje ouder. Hooguit kan ik door mijn ervaring de dingen wat meer sturen.'

Heeft jullie engagement te maken met idealen? Politiek bewustzijn?

Drees: 'Alles wat ik doe past in een bepaalde leefstijl, een manier van leven. Sociaal werker ben je niet tussen acht en vijf, het is een continu proces. Je bent altijd bezig met dingen te veranderen, maatschappelijk. Daarnaast ben ik altijd heel erg geïnteresseerd geweest in politiek en ben ik al heel jong lid geworden van een politieke partij. Daarmee kan je invloed uitoefenen je krijgt een heel netwerk – onontbeerlijk voor sociaal werkers. Als je weet hoe politiek functioneert, hoe mensen met macht omgaan, dan kan je daar je voordeel mee doen bij allerlei dingen. Ik heb daar heel veel voordeel van gehad. Je leert denken in prioriteiten en ontwikkelt voelsprietten voor zaken waarmee je je kan bemoeien en waarmee niet. Soms zijn dingen zo simpel om veranderingen te realiseren.'

Kun je daarvan een voorbeeld geven?

Drees: 'Ik werkte bij de sociale dienst en las daar allerlei rapporten over mensen in de bijstand die de helft van hun inkomen kwijt waren aan huur. Een beroerde situatie. Ik maakte daarvan een eenvoudige notitie en heb die landelijk verspreid. Vervolgens kwam van alles in beweging: politici kwamen erop af en het nieuws stond op de voorpagina van de Volkskrant. Wanneer je de feiten kent - en ze zijn ongunstig, maak ze dan publiek. Dan komen dingen in beweging.'

Hoe zit dat politieke aspect voor jou Gijs? Houd jij je daar ook mee bezig?

Gijs: 'Ik vind dat lastig. Ik probeer mijn voetdruk achter te laten of bepaalde dingen op een positieve manier in beweging te zetten. En daar heb je een netwerk bij nodig, hoe groter dat netwerk werkt, hoe groter je invloed. En natuurlijk is de politiek daar een grote speler in. Sociaal werk kan je niet los zien van politiek. Je moet het met elkaar doen. In je eentje kan je niet zo veel veranderen, maar met heel veel kan je wel wat veranderen. Het is schakelen tussen individuele situaties en groepsbelangen.'

Hoe ga je in je dagelijks werk om met individuele - en groepsbelangen?

Gijs: 'Heel planmatig. Voordat ik begin met een traject bepaal ik of ik ga inzetten op individuele problematieken, of dat ik juist iets voor een groep wil betekenen. Maar ook bij individuele zaken moet je als sociaal werker altijd die helikopterview houden en je afvragen: is deze individuele problematiek een afspiegeling van een probleem waar de maatschappij vaker mee te kampen heeft? Als dat zo is, kunnen individuele casussen dienen om zaken bij de politiek te agenderen. Het is ook aan de sociaal werker om die lijnen daarvoor uit te zetten.'

Drees: 'Pieter Omtzigt heeft het over macht en tegenmacht. Hij heeft aangegeven hoe belangrijk de uitvoering is en hoeveel fouten daar gemaakt worden. Als sociaal werker zou je extra gespist moeten zijn op die uitvoering. De kindertoeslagaffaire had ook door een sociaal werker aangekaart kunnen worden. Sociaal werkers kennen de privéomstandigheden van mensen, die staan in de frontlinie. Die moeten signaleren, die moeten zien waar het spaak loopt. Niet iedereen ziet dat, maar je kunt het wel leren.'

In de politiek draait het om grote

Als je de wegen kent en kritisch bent, kun je heel veel dingen corrigeren met een georganiseerd optreden

vraagstukken. Hoe verhoudt zich dat tot problemen in een wijk?

Drees: 'Op lokaal niveau zie je alles terug. Er komt bijvoorbeeld een vrouw met een bijstandsuitkering op het spreekuur om te vertellen dat haar uitkering is stopgezet. Waarom? Omdat ze vergeten is een vakje aan te vinken. Een opmerkelijke sociaal werker wil dan weten hoe het precies zit. Die gaat bij collega's vragen of zij zulke situaties ook meemaken. En als dat inderdaad zo is, dan heb je een collectief probleem te pakken: dan is die vraag waar mensen een hokje moeten aanvinken blijkbaar onduidelijk. Nog een voorbeeld: een vrouw vertelt me dat ze niet wordt geholpen bij een arbeidsbemiddelingstraject, omdat ze onvoldoende Nederlands spreekt. Bij navraag blijkt dat inderdaad beleid te zijn, terwijl het om mensen gaat die super gemotiveerd zijn. Van dergelijke signalen kom je tientallen tegen. De vraag is: doe je er wat mee? Deel je het met collega's? Als je de wegen kent en kritisch bent, kun je heel veel dingen corrigeren met een georganiseerd optreden.'

Dit zijn heel concrete voorbeelden, herken jij daar iets van Gijs?

Gijs: 'Zeker. Ik deed veel straathoekwerk en merkte dat heel veel jongeren na het opheffen van de lockdown nog steeds binnenbleven. Toen ben ik ook bij mijn collega's gaan infomeren: zien jullie hetzelfde? En ja, zij zagen dat ook. Dan is er dus duidelijk iets aan de hand. Gezamenlijk willen we vervolgens zo breed mogelijk onderzoeken wat er speelt.'

Als je engagement ziet als motor van jullie dagelijkse werk, waar laat die motor dan van op? En waarop loopt 'ie leeg?

Drees: 'Heel veel dingen lukken gewoon en dan geeft het een plezierig gevoel dat je wat verder komt. Tegelijkertijd weet je ook dat er teleurstellingen zijn. Dingen kunnen mislukken, zo gaat dat. Heel belangrijk in dit werk zijn collega's en solidariteit. Het is ontzettend belangrijk dat je even tegen iemand kunt aanpraten en feedback krijgt. Reflectie en praten met elkaar moeten daarom onderdeel zijn van je functioneren.'

Gijs: 'Mijn batterij laadt op van momenten dat je ziet dat dat je op een positieve manier verandering hebt kunnen brengen. Zoals laatst, toen ik uit eten was met een vriend en hem vertelde dat ik er zo van baalde dat ik een van 'mijn' jongens niet aan een baantje hand kunnen helpen. Hij verdiende zijn geld in het criminele circuit. Toen we klaar waren met eten en wilden vertrekken, hoorde ik ineens achter mij 'Gijs, Gijs! Dank je wel hè? Dat ik hier werk, heb ik echt aan jou te danken.' En ik kijk om en het is zowaar die jongen, hij had ons eten bereid. Vaak zie je als sociaal werker niet wat het effect is van je inspanningen, maar dit was echt een heel zichtbaar momentje van wat je wel hebt kunnen veranderen. Daar krijg ik energie van.'

Mijn motor loopt leeg op populisme in de politiek. Ik vind het heel vervelend om te zien dat er mensen zijn die een stem uitbrengen op een partij die hun belangen niet behartigt, terwijl die partij wel die suggestie wekt. Ook heb ik moeite met sociaal werkers die - net als ik - ooit begonnen met het werk vanwege de leuke spelletjes en activiteiten, maar vergeten dat er ook een achterliggend doel zit. Die 'activiteitenboeren' laden mijn motor in zekere zin trouwens ook op, omdat ik daar juist tegen in wil gaan. Wil laten zien dat het ook anders kan.'

Rusten de huidige opleidingen voor sociaal werkers hun studenten voldoende toe voor het werk dat hen te wachten staat?

Gijs: 'Ik zie nog steeds dat er heel veel studenten zijn die - net als ik vroeger - denken 'we gaan lekker activiteiten doen', maar vergeten dat er aan de grondslag van het sociale werk maatschappelijke vraagstukken liggen. Dat het draait om het verder helpen van

individuen en groepen. Wil je dit werk doen, dan moet je wel maatschappelijk betrokken zijn: een sociaal werker ben je of dat ben je niet. De opleiding moet studenten daarin verder

Wil je dit werk doen, dan moet je wel maatschappelijk betrokken zijn: een sociaal werker ben je of dat ben je niet

vormen en opleiden. Lukt dat niet, dan moet een opleiding als filter dienen.'

Nu verwarren sommige studenten sociaal werk met entertainment?

Gijs: 'Inderdaad. En dat vind ik heel begrijpelijk, want ik ben zelf ook zo begonnen. Ik vind het heel logisch, dat je als 16, 17-jarige denkt 'als ik mijn geld kan verdienen met leuke activiteiten? Waarom niet?'

Daar is niets mis mee, maar tijdens je opleiding mag je daarin wel veranderen. En echt opgeleid worden.

Snappen dat het om veel gaat dan alleen activiteiten.'

Drees: 'Volgens het beroepscompetentieprofiel moet een sociaal werker - vrij vertaald – onder andere kunnen signaleren én maatschappelijke problemen agenderen. Dat gebeurt nu niet of in onvoldoende mate. In Vlaanderen werd een congres georganiseerd over sociaal werken in deze tijd en politisering van de hulpverlening. Daar kwamen duizend mensen op af, dus ik denk dat er best een gehoor voor is om die taak te ontwikkelen en behoefte aan meer kennis op dat vlak. In mijn ogen is dat nu nog onvoldoende aanwezig, zowel bij mbo als hbo studenten. Het probleem speelt bij iedereen in feite, uitzonderingen daargelaten. We moeten ook niet alles over één kam scheren.'

Hoe probeer jij, Drees, om dit geluid meer voor het voetlicht te brengen?

Drees: 'Met de Stichting Sociale Ontwikkeling willen we maatschappelijke problemen etaleren, uitzoeken en veranderingen in gang zetten. Wij weten dat een structurele aanpak bij collectief ervaren problemen bij politie en hulpverlening nog onvoldoende uit de verf komt, vandaar dus ook dat we het symposium 'Sociaal activistisch Werk in de wijk' organiseren. Verder is er nog een boekje over mij verschenen, met allerlei voorbeelden van sociale acties en de positieve gevolgen daarvan. Dus voorbeelden zijn er genoeg, maar met een passieve houding kom je nergens. Je moet wel beschikken over passie, engagement en strategie.'

Passie,

Passie en engagement
moet in je zitten, daar
begint het mee

engagement en strategie zijn nodig
om het verschil te maken?

Drees: 'Passie heb je of heb je niet. En dat moet je wel een beetje hebben, want sociaal werker ben je eigenlijk altijd, niet alleen maar tussen acht en vijf. Dat vind ik tenminste. Het gaat te ver om het beroep een soort roeping te noemen, maar je moet wel behept zijn met een stuk idealisme en engagement. Strategieontwikkeling kun je leren, op de opleiding, maar ook aan de hand van veel ervaringen.'

Gijs: 'Daar sluit ik me grotendeels wel bij aan. Passie en engagement moet in je zitten, daar begint het mee. Maar sociaal werk is ook een vak op zich, dus je moet ook leren om te netwerken, organiseren en die helikopterview te hebben.'

Waarderen partners in de stad jullie engagement en inspanningen, of beschouwen zij jullie meer als luis in de pels?

Drees: 'Het leeft bij andere partijen onvoldoende en dat moet veranderen. Vandaar ook dat symposium. Opleidingen zitten niet te wachten op kritische sociaal werkers als ik. Die komen wat bedreigend over, terwijl dat helemaal niet zo hoeft te zijn. We hopen er uiteindelijk voor te zorgen dat er weer meer sociaal werkers in de wijk rondlopen. De politie riep jaren geleden al om meer agenten in de wijk. Sociaal werk hoor je helemaal niet. Gedecentraliseerd welzijnsbeleid ontbeert een collectieve aanpak en komt daardoor onvoldoende tot zijn recht. Zo'n symposium is een eerste stap om daarin verandering te brengen.'

Het belang van sociaal werk op wijkniveau wordt onvoldoende onderkent?

Drees: 'Er zijn sociaal werkers die prima in wijken hebben gefunctioneerd. Zij legden contacten met groepen in de wijken, losten conflicten op, steunden burgerinitiatieven en wisten mensen te motiveren om leefbaarheid in de wijk aan te pakken. Die mensen vind je op dit moment in onvoldoende mate terug. Terwijl je in een wijk de plaatselijke samenleving op kleinere schaal terugziet. Daar zie je hoe instellingen werken. En hoe belangrijk het is dat die instellingen met verschillende belangen samenwerken. Omgaan met die tegenstelde belangen en toch een hoger doel dienen, is een hele uitdaging. Voor leefbaarheid in de wijken zijn goedgetrainde sociaal werkers nodig. Dat is echt doorslaggevend. Niet alleen vanuit het oogpunt van regressie en politie, maar ook vanuit de burgers, die op ondersteuning kunnen rekenen van sociaal werkers.'

Gijs: 'Ik kan me hierin helemaal vinden, maar ik denk dat er de afgelopen jaren veel veranderd is door internet en mobiele telefoons. Daardoor zijn mensen op andere manieren met elkaar verbonden. Bepaalde trends zijn misschien niet direct zichtbaar in het wijkgerichte sociaal werk, maar wel in het online sociale werk. Denk aan die schadelijke *challenges* bijvoorbeeld, waarbij kinderen uitgedaagd worden om bepaalde dingen te doen. De impact van zo'n trend kan je pas zien als je zelf ook online bent. En dan kan je er ook makkelijker op inspelen.'

Vooraf niet vergeten dat het echte leven nog veel mooier is als je elkaar echt in de ogen kunt aankijken

De digitalisering geeft ook het verschil in jullie generaties weer.

Gijs: 'Zeker, maar ik wil wel onderstrepen dat wijkgericht werken zeker moet blijven. Dat is niet minder belangrijk, er is alleen een extra domein bijgekomen.'

Drees: 'Dat klopt, maar uiteindelijk blijft persoonlijk contact toch het belangrijkste in het leven.'

Gijs: 'Dat ben ik helemaal met Drees eens. Als sociaal werker hoop ik ook echt de jeugd in te laten zien dat internet heel mooi en prachtig is, maar dat ze vooral niet vergeten dat het echte leven nog veel mooier is als je elkaar echt in de ogen kunt aankijken.'

Tekst: Annelies van der Woude

Movisie

Churchillaan 11, 3527 GV,
Utrecht
Postbus 19129, 3501 DC, Utrecht

 030-789 20 00

 info@movisie.nl